

Boja u likovnom stvaralaštvu djece predškolske dobi

Lacković, Paula

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:144593>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-21**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)



SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Paula Lacković

BOJA U LIKOVNOM STVARALŠTVU DJECE PREDŠKOLSKE
DOBI

Završni rad

Čakovec, rujan, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Paula Lacković

BOJA U LIKOVNOM STVARALŠTVU DJECE PREDŠKOLSKE
DOBI

Završni rad

Mentor rada:
prof. dr. art. Kristina Horvat Blažinović

Čakovec, rujan, 2024.

Izjava o izvornosti završnog rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te se u izradi istog nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

1. Uvod	1
2. Boja	3
2.1. Osnovna svojstva boja	4
2.2. Ostwaldow krug čistih boja	5
2.3. Tercijarne čiste boje	7
2.4. Tercijarne neutralne boje	8
2.5. Tonska svojstva boja	9
2.6. Kontrastna svojstva	11
3. Boja u dječjim likovnim radovima	16
3.1. Faza u izražavanju primarnim simbolima	17
3.2. Boja u fazi izražavanja složenim simbolima	18
3.3. Faza intelektualnog realizma	20
4. Miješanje boja	21
5. Psihološko djelovanje boja	23
6. Subjektivne boje i emocionalno djelovanje boja	24
6.1. Crvena boja	25
6.2. Ružičasta boja	26
6.3. Žuta boja	27
6.5. Plava boja	27
6.6. Zelena boja	28
6.7. Crna boja	29
7. Slikarske tehnike u vrtiću	30
7.2. Kolaž	30
7.3. Mozaik	31
7.4. Vitraj	31
7.5. Tapiserija	31
7.6. Gvaš	32
7.7. Tempera	32

7.8. Akvarel	32
7.9. Freska	33
7.10. Kombinirane tehnike	33
8. Artikulacija likovnih boja	34
8.1. Metoda usmenog opažanja	34
8.2. Metoda demonstracije	34
8.3. Metoda razgovora	35
8.4. Metoda usmenog izlaganja	35
8.5. Metoda igre	35
8.6. Motivi	36
8.8. Likovni elementi kao poticaj	36
9. Likovne aktivnosti s djecom u vrtiću	38
11. Literatura:	43

1. Uvod

Djeca se kreću likovno izražavati od rane dobi te u svom likovnom stvaralaštvu prolaze kroz razne faze. Kako bi vremenom obogatili svoje likovne radove i kako bi napredovali bitno je da oko sebe imaju poticajnu okolinu, da prikupljaju iskustva i uče o novim spoznajama. Bitno je kod djece razviti maštu i kreativnost. Djeca bojom i crtežom mogu iskazati ono što možda ne znaju reći pa je bitno pratiti djetetovo umijeće i kako se ono izražava kroz umjetnost. Cilj rada je istražiti na koji način se djeca predškolske dobi izražavaju bojom u likovnim radovima te koja je uloga i značenje boje u dječjem stvaralaštvu i kako ih primjenjuju u svojim fazama, te da li su boje povezane s njegovim emocijama. U radu se govori o tome što su boje, kako su ih i znanstvenici definirali i podijelili i koja su osnovna svojstva boja. Detaljnije ćemo objasniti subjektivne boje i njihovo emocionalno djelovanje. U radu objašnjene su slikarske tehnike koje se najčešće koriste u vrtiću i koje djeca koriste u svom likovnom radu. Kod pojedine djece dolazilo je do primjećivanja stalnog korištenja istih boja koje smo povezali s teorijski dijelom i u radu priloženi su likovni radovi. Kroz artikulaciju likovnih aktivnosti prikazana je njihova provedba te koje metode odgojitelji mogu provoditi u radu s djecom. Navedeni su i objašnjeni motivi koji su također važni za dječje likovno stvaralaštvo. I na kraju rada objasniti ćemo kakvu smo aktivnost proveli s djecom u vrtiću, koje smo metode za to koristili, koju tehnike, pribor, koliko je trajao interes djece te su priloženi likovni radovi.

Ključne riječi: likovno stvaralaštvo, boje, emocije, razvojne faze

Summary

Children begin to express themselves artistically from an early age and go through various stages in their artistic creation. In order to enrich their artistic works over time and to progress, it is important that they have a stimulating environment around them, that they gather experiences and learn about new knowledge. It is important to develop imagination and creativity in children. Children can use color and drawing to express what they may not know how to say, so it is important to follow the child's skills and how they are expressed through art. The aim of the work is to investigate how preschool children express themselves with color in their artwork, and what is the role and meaning of color in children's creativity and how they are used in their stages, and whether colors are related to their emotions. We will show some works with everyday situations and children's way of life. It is important to direct the child to the use of colors in expression. In this final paper, we will talk about what colors are, how certain writers and scientists defined and divided them, what are the basic properties of colors, and how the German physicist Ostwald divided pure colors into circles. We will explain subjective colors and their emotional effects in more detail. We will list painting techniques that are most often used in kindergarten and that children use in their art work. According to earlier observations, some children used to constantly use the same colors, and we started to connect this theoretically with real life.

life situations and based on that an interesting research was done. We will go through the articulation of art activities, their implementation, and what methods educators can use in working with children, as well as motives that are also important for children's art creation. And at the end of the work, we will explain what kind of activity we did with the children in the kindergarten, what methods we used for it, what techniques, accessories, how long the children's interest lasted, and the art works are attached.

Keywords: artistic creativity, colors, emotions, developmental stages

2. *Boja*

Postoje razne teorije o poimanju boje, a Jakubin govori da boja označava dva pojma, a jedan označava fizikalnu svjetlosti što znači da stvara osjeća koji u oku stvara svjetlost koja se emitira iz nekog izvora. Drugi pojam kod boje označava tvar za bojanje a ono ima svojstvo da oboji neku bezbojnu materiju. Svjetlost kod boje širi se u valovima, a ona je također neka vrsta elektromagnetskog gibanja koje naše oko hvata i koje se transformira u našem mozgu.

Navodi da se svjetlost širi u valovima te da je ona vrsta elektromagnetskog gibanja koje ljudsko oko hvata i koje se u mozgu transformira u određeni svjetlosni osjećaj. Navodi i da su zrake svjetlosti elektromagnetski titraji točno određenih valnih duljina, a ljudsko oko registrira valne duljine koje se nalaze između 3600 i 7800 angstrema, a angstrom je deset milijardite dio metra.

Objašnjava da ako svjetlosni titraj određene valne duljine pogodi ljudsko oko, u njemu se izaziva određeni podražaj koji čovjek osjeća, tj. vidi kao žuto, crveno, plavo i slično. Jakubin govori i ako u ljudsko oko istodobno dođe snop svjetlosnih zraka svih valnih duljina (od 3600 do 7800 angstrema), tada taj snop čovjek osjeća kao bezbojnost, odnosno kao bijelo.

Zaključuje da, ako neka materija odbije sve zrake svjetlosti (svjetlosne valne duljine), tada tu materiju ljudsko oko vidi kao bijelu. Navodi da, suprotno tome, ako određena materija upija sve zrake, tj. ni jednu valnu duljinu ne odbije prema ljudskom oku, tada tu materiju čovjek vidi kao crnu. Objasnjava da su to dva granična slučaja.

Žilić govori kako je teško objasniti što je to boja jer će lako doći do zabune, ali ono što govori da je bitno je boja osnovni građevni element svakog slikarskog djela pa je i zbog toga izuzetno važan pojam. Objasnjava da se boju može shvatiti na više načina, kao psihološki, optički i fizički fenomen. Pod pojmom boja podrazumijeva se određena frekvencija i valna duljina svjetla, karakteristika materijala da ga se doživljava kao obojenog i materijal koji ima mogućnost bojenja drugih materijala. Navodi da se pod pojmom boja, kao što su crvena boja, plava boja i sl., podrazumijeva doživljaj obojenosti nekog materijala.

2.1. Osnovna svojstva boja

Boju su izučavali mnogi znanstvenici i njenom definicijom i problematikom bavili su se mnogi. Znanstvenik koji se ističe bio je njemački fizičar Ostwald Wilhelm čiji je sustav boja sveopće prihvaćen. Ostwaldova teorija o sustavu boja i podjeli nastala je između 1913. i 1923. godine prema kojoj je podijelio boje na šarene ili kromatske i neutralne odnosno nekromatske. Kromatske boje su boje unutar sunčevog spektra, a nekromatske su crna, siva i bijela odnosno boje izvan sunčevog spektra. Te boje poznate su još pod nazivom i „ne boje“. Kada kromatske boje u sebi ne sadrže nekromatske nazivamo ih čistim bojama.

2.2. Ostwaldov krug čistih boja

Njemački fizičar Ostwald Wilhelm poredao je u krug sto čistih boja u svim nijansama, a obilježava ih po brojevima od 1 do 100. Način na koji ih je postavljao bio je da je pomiješao dvije susjedne parne ili neparne boje i tako je dobio nijansu međusobnim miješanjem. Krenuo je od nijansiranja žute prema crvenoj, a od crvene prema plavoj, a krug je zatvorio od plave prema žutoj.



Slika 1: Ostwaldov krug čistih boja

Boje unutar kruga dijele se na tri grupe i to na: osnovne, sekundarne i tercijarne boje.

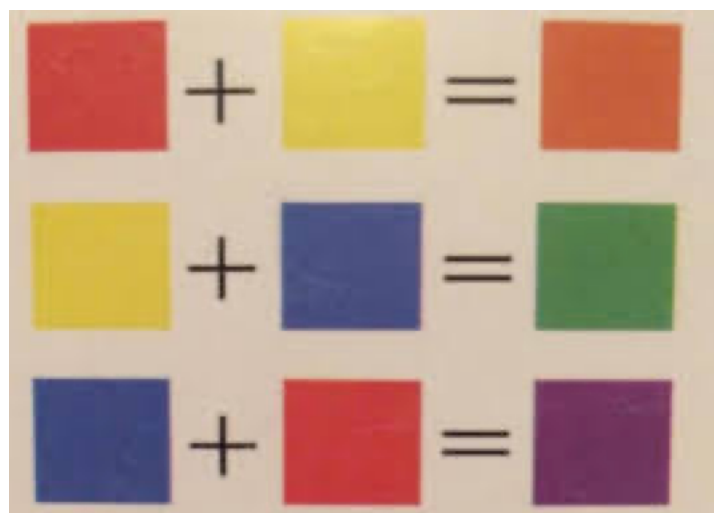
Osnovne boje nazivaju se i primarne boje, međusobnim miješanjem one daju sve ostale boje pa i zbog toga nose naziv osnovnih boja a boje koje su primarne su: žuta, crvena i plava. Međusobnim miješanjem dobivaju se:

Crvena i žuta međusobnim miješanjem daju narandastu

Žuta i plava međusobnim miješanjem daju zelenu boju

Plava i crvena međusobnim miješanjem daju ljubičastu boju

Tim načinom miješanjem dobivamo sekundarne boje.

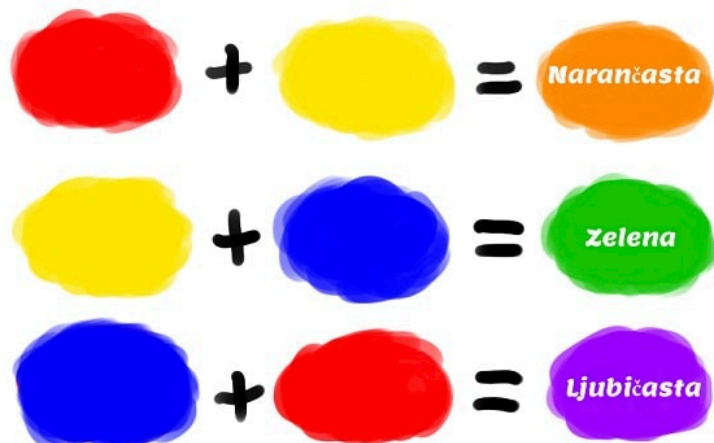


Slika 2: Dobivanje sekundarnih boja međusobnim miješanjem primarnih boja

Uz primarne i sekundarne boje postoje još i tercijalne boje. Tercijarne boje dijele se još i na tercijarne čiste boje i na tercijarne neutralne boje.

2.3. Tercijarne čiste boje

Nazivaju se boje trećeg reda i u te boje ubrajaju se ostale nijanse boja koje su nastale međusobnim miješanjem jedne osnovne i jedne sekundarne boje u različitim omjerima.



Slika 3: Tercijarne čiste boje

Neki od primjera tih boja su: žutonarančasta, crvenonarančasta, plavozelena itd.

2.4. Tercijarne neutralne boje

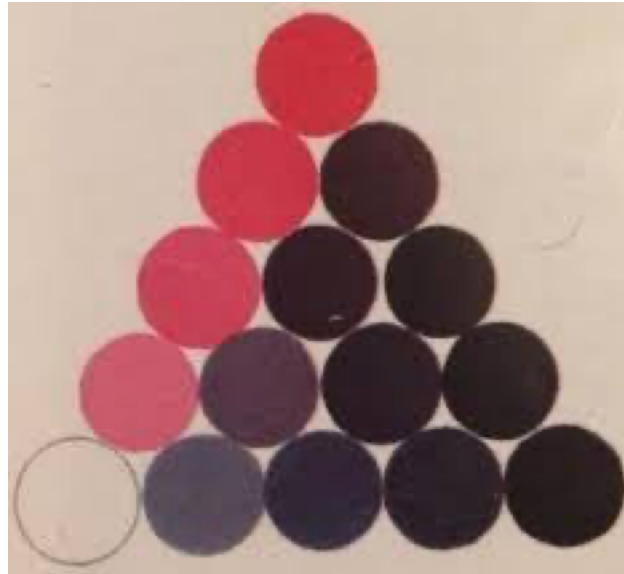
Kada govorimo o tercijarnim neutralnim bojama govorimo o bojama koje međusobnim miješanjem gube čistoću i jasnoću. Miješanjem osnovne boje sa sekundarnom koja se u Ostwaldovu krugu nalazi nasuprot nastat će koloristička čistoća boja. Ako se pomiješaju u istom omjeru one se neutraliziraju u sivo, a kada se miješaju u različitim omjerima dobivamo neutralne smeđe boje.



Slika 4: Dobivanje neutralnih tercijarnih boja

2.5. Tonska svojstva boja

Svaka šarena boja ima cijeli niz boja koji se dobije dodavanjem bijele ili crne boje odnosno sive. Svaka ta boja iz niza dobivenih boja naziva se tonom boje. Jakubin (1999) govori kako je ton količina svjetlo ti u boji. Ostwald je tonove boje prikazao trokutom boja u čijem je jednom vrhu smještena čista boja, u drugom bijela boja, a u trećem crna boja.



Slika 5: Trokut boja prema Ostwald

Gledajući sliku trokuta boja prema Ostwaldu možemo uočiti da miješanjem bijele i sive boje s čistom bojom nastaju:

akromatski tonovi

svijetli kromatski tonovi

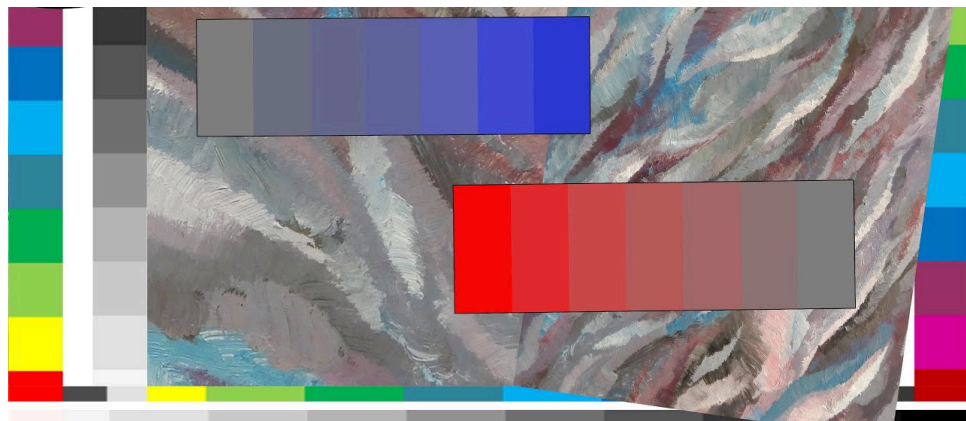
zagasiti kromatski tonovi

mutni kromatski tonovi

tercijarni čisti tonovi

degradacija boje

U Ostwaldovom trokutu akromatski tonovi boja nastali su miješanjem akromatske boje crne i bijele. Te tonove možemo vidjeti na slici kako su smješteni u istostraničnom trokutu, a nalaze se između vrha gdje je smještena bijela boja i vrha u kojem je smještena crna boja. Kada govorimo o svijetlim kromatskim tonovima oni su nastali miješanjem čiste boje s bijelom bojom, a u Ostwaldovom trokutu tonova boja oni su smješteni između čiste kromatske i bijele boje. Zagasiti kromatski tonovi nastali su miješanjem čiste boje i crne boje, a u Ostwaldovom trokutu tonova boja smješteni su između čiste kromatske i crne boje. Unutrašnjost Ostwaldova trokuta ispunjavaju mutni kromatski tonovi, a oni su nastali miješanjem čiste boje s bijelom i crnom tj. sivom bojom. Tercijarni čisti neutralni tonovi nastali su miješanjem osnovne i sekundarne boje. Degradacija boje je svaka čista boja sunčeva spektra koja ima svoju kolorističku snagu, intenzitet i jasnoću. Kada bi dodavali boji bijeli ili crnu na taj način oduzimamo joj intenzivnost, jarkost i snagu i to oduzimanje nazivamo degradacija boje. Degradirati možemo i na način dodavanja vode.



Slika 6: Degradacija boja

2.6. Kontrastna svojstva

Boje prema kontrastnim svojstvima podijeljene su na slične ili harmonične boje i različite ili kontrastne. Slične ili harmonične boje su one boje koje su u Ostwaldovu krugu susjedne i bliske odnosno slične, dok su različite ili kontrastne boje u Ostwaldovu krugu koje se nalaze jedna nasuprot druge.

Jakubin M. u svojoj knjizi (1999) govori kako je Johannes Itten u svojoj knjizi: *Kunst der Farbe* napravio najbolju sistematizaciju kontrastnih svojstva boja, a to su:

kontrast boje prema boji

kontrast svijetlo-tamno

kontrast toplo - hladno

komplementarni kontrast

simultani kontrast

kontrast kvalitete

kontrast kvantitete

Kontrast prema boji je najjednostavniji kontrast jer se kod njega upotrebljava i međusobno suprotstavljaju sve čiste boje u svojoj potpunoj jarkosti. Kako bi mogli uvidjeti kontrast boje prema boji moraju se koristiti najmanje tri boje koje su također i međusobno različite. Kod tercijarnih i sekundarnih boja jačina kontrasta opada u odnosu na kontrast primarnih boja.

Kontrast svijetlo-tamno je kontrast između više boja različitih svjetlosnih vrijednosti ili jedne boje različitih svjetlosnih vrijednosti. Objasnio je "Jakubin" u svojoj knjizi (1999). Najjači izraz svijetlo tamno su crno-bijeli odnosi, a između njih se nalaze sivi tonovi. Objasnjava da svaki akromatski sivi ton u sebi sadrži manje ili više svjetlosti. Ističe i da postoje i kromatski svijetlo tamni kontrasti, tj. koloristički kontrast svijetlo-tamno. Neke boje sadrže više, a neke manje svjetla te da je od čistih boja žuta najsvjetlija, dok je ljubičasta boja najtamnija, a zelena i crvena imaju u sebi istu količinu svjetlosti ukoliko su iste jarkosti.



Slika 7: Kontrast svijetlo tamno

Kontrast toplo hladno je kontrast u kojem kada gledamo boje neke boje izazivaju toplinu dok neke izazivaju hladnoću.



Slika 8: Kontrast toplo-hladno

Izvor: edutorij.carnet

Izvedeni su i neki pokusi kako bi se to utvrdilo kao npr. ljudi u zelenoplavoj prostoriji temperaturu od 15 stupnjeva doživjeli su kao hladnu, a u crvenonarančasto prostoriji osjetili su istu hladnoću na razlici od 4-5 stupnja. Također pokus je rađen i za trkače konje. Jedan dio sobe bio je obojen u plavozelenu, dok je drugi dio bio obojen u crvenonarančasto. Nakon odtrčane trke konji su se brzo smirili na polovici zelenoplave boje, a drugoj polovici koja je bila crvenonarančasta koji su dulje bili nemirni i zagrijani. Tako su istraživanjem došli do zaključka da plavozelena boja prigušuje cirkulaciju, a crvenonarančasta potiče cirkulaciju. Ova spoznaja jako je važna za bojanje prostorija različitih namjena.

Općenito toplim bojama smatraju se žuta, narančasta, crvena, dok hladnim zelena, plava i ljubičasta.

Kontraste toplo hladno možemo doživjeti i na načine:

sunčano-sjenovito

blisko-daleko

uzbuđujuće-umirujuće

teško-lako

suho-vlažno

zemljano-nebesko

Komplementarni kontrast nastaje kada stavimo u međusobni odnos dvije boje, jednu osnovnu s bojom dobivenom miješanjem drugih dviju osnovnih boja. Neki od primjera komplementarnog kontrasta su vatra i voda jer ukoliko ih međusobno pomiješamo one se poništavaju, a s obzirom na to da riječ komplementarno znači nadopunjavajuće boje moraju uzajamno tražiti nadopunjavanje i biti par. Komplementarni kontrasti jesu: crvena-zelena, plava-narančasta i žuta-ljubičasta.

Simultani kontrast nazivamo pojavu kada naše oko promatrajući plohu obojenu nekom bojom, vidi komplementarnu boju one boje kojom je obojena ploha. Kao primjer navodi da će se mali crni ili sivi kvadratić smješten u veliku crveno obojenu plohu presijavati u komplementarnoj zelenoj boji. Takav isti kvadratić će na zelenoj plohi djelovati crveno, a na plavoj žuto. Na isti način javlja se sukcesivni kontrast. Također navodi da riječ sukcesivno označava nešto što se događa nakon, odnosno poslije. Objasnjava da se pojava komplementarne boje javlja nakon dužeg promatranja nekog lika obojenog snažnom bojom, a nakon što se skrene pogled na bijelu plohu, ljudsko oko će vidjeti isti lik obojen komplementarnom bojom lika.

Kontrast kvalitete se odnosi na njezinu čistoću, jarkost i zasićenost. Boje koje su najintenzivnije i najčišće su boje sunčeva spektra. Dodavanjem bijele boje možemo gasiti

jačinu ili čistoću boje. Kontrastom kvalitete nazivamo suprotnost zasićenih, jarkih i čistih boja prema mutnim i zagasitim tonovima koji su nastali degradacijom.

Kontrast kvantitete Jakubin u svojoj knjizi (1999) govori kako se on odnosi na odnos veličina dviju ili više obojenih ploha ili mrlja boja. Govori i kako je to suprotnost mnogo-malo, veliko-maleno. Objasnjava da je kontrast kvantitete zapravo kontrast proporcija koliko koje boje. Kod određivanja količinskih odnosa boja treba imati na umu snagu djelovanja boje te da nju određuje intenzitet (jačina) boje i veličina obojene plohe.

3. Boja u dječjim likovnim radovima

Likovno izražavanje djeteta počinje u ranom djetinjstvu kada dijete počinje istraživati načine kojima će se izraziti likovnim elementima poput linija, oblika, boja. Kada se dijete prvi puta počne izražavati na papiru to predstavlja osnovnu razinu likovnog izražavanja djeteta. Prvi likovni izričaj je spontani i nije planiran, a djeca kroz likovno izražavanje razvijaju kontroliraniju koordinaciju ruke i pokreta šake, vježbaju finu motoriku, upoznaju boju i prostor i oblike. Dijete istražuje kako se sredstvo poput olovke ili kista ponaša na površini papira te kako njihovi pokreti stvaraju različite tragove. Likovno izražavanje pruža djetetu način da prenese svoje osjećaje, maštu i doživljaje na papir, što odgojitelj treba i poticati i davati mogućnosti za dječji izričaj. Kroz likovno izražavanje djeca nam "govore" ono što ne mogu opisati riječima, stoga je bitno pratiti djetetovo izražavanje na papiru.

Belamarić D.(1986) govori kako olovke u boji, pastele i istrošeni flomasteri zahtijevaju jači pritisak pa se kod djece razvija tvrd i jednoličan potez. U ranom djetinjstvu djeca uzimaju boje koje im "dođu pod ruku", ono izmjenjuje boje, ne misli na to kakva mu boja treba. Boje ne odabiru smisleno, a o oblicima misli na isti način kada ih i crta. Složenost rada s bojama dijete odabire jednostavniji postupak, pa za svaki i cijeli oblik upotrebljava jednu boju. U dječjim crtežima boja ima iznimno značenje jer pruža dodatnu dimenziju izražavanja. Djeca koriste boje kako bi obogatila svoje crteže emocijama, stvarajući živahne i slikovite prikaze svojih doživljaja. Upotrebom boja, djeca prenose svoje misli i unutarnje svjetove na papir načinom koji se riječima često nije moguće izraziti.

Djeca prolaze kroz faze u svom likovnom putu, a te faze su: faza šaranja, faza izražavanja primarnim simbolima, faza izražavanja složenim simbolima i faza intelektualnog realizma i faza vizualnog realizma.

3.1. Faza u izražavanju primarnim simbolima

U početku likovnog stvaranja djeca su usmjerena na proces stvaranja, nemaju viziju krajnjeg rezultata. Izražavanje bojom počinje s prikazom obojene crte i postupno se razvija prema obojenoj plohi. Crtanje bojom potvrđuje dominaciju crtanja u likovnom izražavanju djece. Djeca se u ovoj fazi olovkama u boji i drugim sredstvima koriste crtački, te ni boje ne bira smisleno već ih izabire nasumično. Dijete se igra s promjenom boja i u tom trenutku obično ne razmišlja o tome kako će koja boja utjecati na oblik koji crta. Primjerice, kad crta niz figura, svaka figura može biti različite boje, bez dublje simbolike, osim što pokazuje da dijete eksperimentira s bojama (Belamarić, 1987. stranica 213). Dijete će također prstima razmazivati boju po papiru, a od boja će izabrati intenzivne boje. Djeci treba davati i tanje kistove, ne samo deblje kako bi mogli početi razvijati detalje stoga treba njegovati fini osjećaj ruke i uz dobar i kvalitetan kist djetetu ćemo omogućiti oslobođenje. Slika 9 prikazuje kako dijete u svom likovnom izrazu ističe konopce i pojedine komade rublja.



Slika 9: Boja u fazi izražavanja primarnim simbolima

Izvor: Belamarić D. (1986)

3.2. Boja u fazi izražavanja složenim simbolima

“Crtanje bojom” nastavlja se i dalje ako se djeci ne omogući da nanose boje na veće plohe u vidu igre bojanja površina papira. Djecu treba poticati na samostalan izbor boja kako bi otkrivala značenje pojedinih boja. Djeca u ovoj fazi odabiru boje po svojim sklonostima. Bojom na svojim crtežima počinje naglašavati što je spoznalo i detalje koje smatra važnim. Osim toga, boje koristi za prikaz obrisa lika ili predmeta jer u ovoj fazi ne prikazuje obojene plohe, već koristi boju za crtanje. Grgurić i Jakubin (1996. str. 53) govore kako će se to crtanje bojom zadržati sve do faze intelektualnog realizma posebno ako dijete nije metodički usmjeravano prema likovnim vrijednostima obojene plohe. Slike 10 i 11 pokazuje kako dvoje djece totalno drugačije doživljavaju viziju ormarića i vješalica. Potpuno je drugačije izražavanje bojom i naglašavanje pojedinosti.



Slika 10: Boja u fazi izražavanja složenim simbolima

Izvor: Belamarić D. (1986.)



*Slika 11: Boja u fazi izražavanja
primarnim simbolima*

Izvor: Belamarić D. (1986)

3.3. Faza intelektualnog realizma

U ovoj fazi ukoliko djeca imaju mogućnosti rada s bojom oni se već bogato znaju izražavati tim medijem. Dijete počinje stvarati oblike nanosima boja, ne ističe više samo obris oblika već u jednom potezu ispunjava oblik bojom. Boje koje dijete bira upotrebljavaju se smisleno, no ponekad dijete boju upotrebljava iz svoje mašte, a ponekad iz prirode i naučene okoline u kojoj se nalazi. (Belamarić D. 1987 str. 214). Slika broj 12 prikazuje nam kako dijete označuje drvo koje slika te kako ističe boju debla smisleno, također i boje krošnje razlaže na pojedine oblike i boje. Svaka osoba ima svoj jedinstven odnos prema bojama, a izbor boja često ovisi o trenutačnom raspoloženju djeteta. Boje mogu jasno odražavati djetetove osjećaje poput tuge i sreće. Također, likovni radovi obojeni bojama mogu pružiti uvid u psihičko stanje djeteta, jer boje omogućuju djeci da izraze svoje emocije.



Slika 12: Boja u fazi intelektualnog realizma

Izvor: Belamarić D. (1986)

4. Miješanje boja

Jakubin M. (1999) govori kako postoje dva načina miješanja boja a to su mehaničko miješanje i optičko miješanje. Mehaničko miješanje to je miješanje na paleti gdje se boja izravno miješa s drugom bojom, dok je optičko miješanje kada se postavlja jedna boja pored druge načinom aitnog točkanja ili nanošenja sitnih mrlja boja. Govori i kako se na određenoj udaljenosti, od obrađene plohe na takav način, u ljudskom oku stvara boja dobivena međusobnom izmjenom dviju ili više različito obojenih mrlja, kvadratića ili točkica

Na temu miješanja boja napravljena je aktivnost u vrtiću sa djecom od 4-5 godina gdje smo miješanjem primarnih boja dobivali sekundarne boje. Djeca su u početku bila zainteresirana oko miješanja boja te koju će boju dobiti nakon miješanja, no nakon usvajanja i dobivanja sekundarnih boja primarnima djeca su se zainteresirala i kako je to kad miješamo druge boje. Pa su miješali razne kombinacije kako bi istražili dobivanje boja miješanjem. U neke boje ubacivali su bijelu ili crnu te su primjećivali kako boja posvijetljuje i gubi jarkost, dok su kod dodavanja crne primjećivali obrnuto događanje.



Slika 13: Miješanje boja, likovna aktivnost



Slika 15: Likovni rad miješanja boja



Slika 16: Likovni rad miješanja boja

5. Psihološko djelovanje boja

Jakubin M. govori kako su mnoga istraživanja djelovanja boja ukazivala na to da boje kod ljudi izazivaju određenu reakciju, odnosno način na koji djeluju na ljudski organizam svojim isijavanjem i tako djeluju i na ljudsku psihu. Boje utječu na naše raspoloženje s obzirom na to da svaka boja ima određeni psihološki efekt, mentalni i emocionalni. U mnogo nijansa čak preko 12 tisuća napravljeno je ispitivanje kako boje djeluju na ljude obzirom da i najmanja razlika u boji može izazvati drugačiju reakciju. Osim svoj djelovanja boje imaju i simboličko značenje.

Boje imaju fizički i fiziološki utjecaj boja na ljudski organizam, da boje imaju svoje djelovanje i na ljudski um. Također, u ljudskome umu opažanje boja integrirano sa svim vizualnim opažanjima. Prema tome, čovjek uz pomoć osjećaja stapa boje s raznim doživljajima, odnosno percepcijama, u neki novi doživljaj i poimanje boje.

Govori i o znanstvenim eksperimentima koju su napravljeni te o njihovim rezultatima koji pokazuju da se s aspekta psihološkog djelovanja boja na čovjeka govori o dubinskim boja, a o bojama tjeskobe i oslobađanja. Takvo poimanje boja smatra da dolazi od doživljavanja boja u prirodi obzirom da se opažanje prostora povezuje s osjećajem boje.

Uz primjer doživljavanja boja i prostora zaključuje da se svjetlije boje šire, a tamnije sužavaju, isto tako i da svjetlije boje odmiču prostor i daju osjećaj širine i oslobađanja, dok tamnije boje djeluju nametljivo i stvaraju osjećaj tjeskobe kod ljudi. Tamnije boje kod ljudi djeluju teže nego što je to sa svjetlijim bojama.

6. Subjektivne boje i emocionalno djelovanje boja

Ovo istraživanje potaknuto je ranijim primjećivanjem kako pojedina djeca u svom crtačkom izričaju biraju samo pojedine boje, te smo ih počeli povezivati s teorijskim djelom i njihovim stvarnim životnim situacijama.

Aktivnost koju smo proveli bila je potaknuta ranijim promatranjem djece koja su bila emocionalna nestabilnija zbog životnih situacija koja su ih pogađala.

Djeca po interesu bila su okupljena na pod te su poslušali priču o emocijama koju je pričala odgojiteljica. Nakon ispričane priče nastavili smo verbalizaciju i željeli smo potaknuti djetetov izričaj u govoru i njegovim osjećajima. Zadatak je bio prikazati likovnim izražavanjem kako se oni trenutno osjećaju, prikazati na papiru što ih trenutno čini tužnima ili sretnima. Nakon provedene likovne aktivnosti odvojeno je vrijeme za individualan razgovor sa svakim djetetom. Kako su pojedina djeca govorila da su tužna ili sretna na odgovor znaju li zašto se tako osjećaju, pojedina djeca su davala odgovor: "jer mi braco stalno plaće", "jer ne znam gdje je tata", "sretna sam jer sam ja Elza i imam lijepu dugu haljinu i kosu" itd. Cilj ovog istraživanja bio je potaknuti likovno izražavanje djece po trenutnim osjećajima. Pošto se radi o manjoj djeci ne možemo govoriti o slikanju, već o crtačkom izražavanju djece.

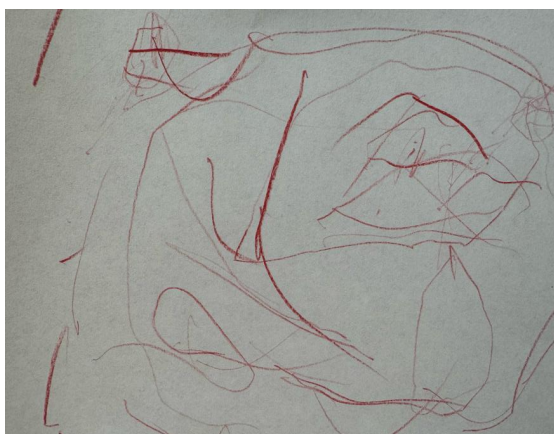
6.1. Crvena boja

Crvena boja je boja koja ima najjači intenzitet od svih boja i najveću privlačnost.

Crvena boja utječe na ljudsku psihu tako da povećava krvni tlak i ubrzava disanje.

Ljudi izloženi crvenoj boji su brži i "snažniji" jer crvena boja tako djeluje na ljude, uzbuđujuće, razdražljivo, nestrpljivo. Simbolizira radost, ljubav, veselje, strast. Ima vrlo visoku stopu vidljivosti, i upravo zbog toga su stop znakovi, crvena svjetla na semaforu, i oprema za gašenje požara obojeni u crveno, zbog svoje vidljivosti često se ukazuje na neki element.

Crvena boja u dječjim likovnim radovima je često prisutna, a može biti povezana s potrebom za kretanjem, uzbuđenjem. Crvenu boju uglavnom koriste dinamična djeca, radoznala i srdačna. Ako u radu često dominira crvena boja to može ukazivati na agresivno i svadljivo dijete, dijete pod pritiskom, nervozno dijete i dijete koje je možda sklono ljubomori koja je posljedica prinova u obitelji odnosno dijeljenja pažnje zbog mlađeg brata ili sestre govori nam prof. Vesna Hrvoj psihologinja i pedagoginja.

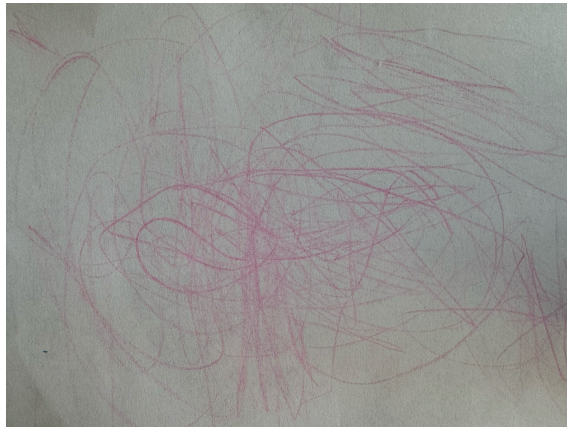


Slika 17: Likovni rad crvenom bojom

L.L 3.godine

6.2. Ružičasta boja

Ružičasta boja je boja koja djeluje ublaženo, djeluje ljupko i bez snage. Ona simbolizira slatkoću, djevojaštvo i nježnost. Ružičastu boju često koriste djevojčice a ona u dječjim radovima pokazuje sklonost djece koja često žive u svijetu mašte, kreativna su i osjećajna.



Slika 18: Likovni rad ružičastom bojom

V.A 3,5 godine

6.3. Žuta boja

Žuta boja je boja koja djeluje poticajno, oslobađajuće i olakšavajuće. Ona je boja svijetla i topline. Ova boja se također često upotrebljava u prometu zbog njezine vidljivosti. Žuta boja je i također simbol ljudskih misli jer simbolički označuje razum, duševnost. Žuta boja također je vesela boja i izražava ljubav i spontanost, ali i lako uzbuđivanje. Žuta se naziva infantilnom (nezrelom) bojom jer se susreće u crtežima mlađe djece, dok je starija djeca je koriste u stanju jakih i ugodnih osjećaja.

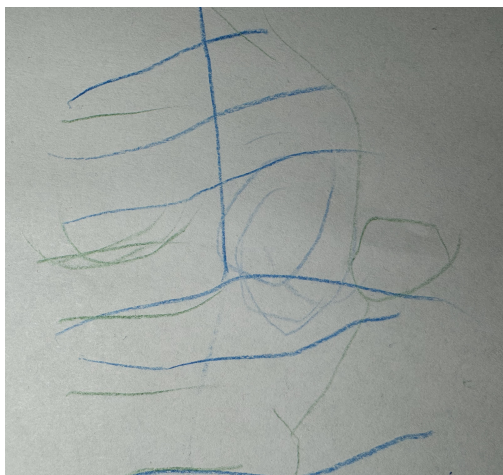


Slika 19: Likovni rad prevladavajući žutom bojom

L.L 4.godine

6.5. Plava boja

Plava boja je boja koja je suprotna crvenoj, pasivna je i hladna no djeluje ugodno. Nju smatraju najmirnijom bojom, ona najviše prigušuje i rashlađuje, a vodi nas k razmišljanju i osjećajima. Djeluje i na bolju koncentraciju. U likovnim radovima plavu boju koriste poslušna, osjetljiva djeca.

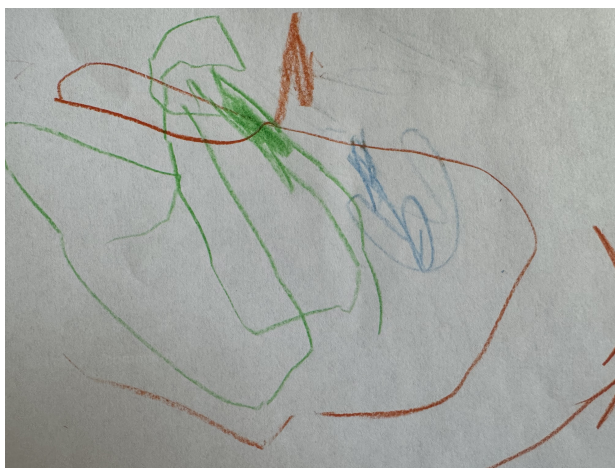


Slika 20: Likovni rad plavom bojom

I.B.T , 3 godine

6.6. Zelena boja

Zelena boja djeluje stabilno i umirujuće, ona stvara unutarnji mir, ali i sugerira odmor i ozdravljenje. Zelena boja svijetle nijanse ukazuje na stabilno i uravnoteženo dijete, no ako ono najviše koristi tamnozelenu boju, može značiti da potiskuje emocije, odnosno ljutnju i bijes, kojih se ne zna osloboditi.

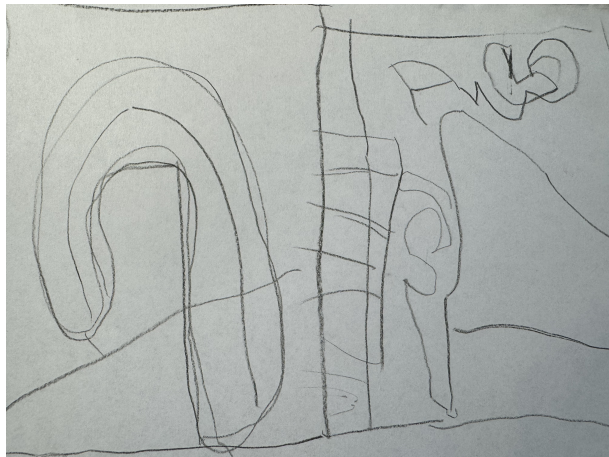


Slika 21: Likovni rad zelenom bojom

M.V , 3,5 godine

6.7. Crna boja

Crna boja često karakterizira nedostatak svih ostalih boja, često prikazuje osjećaj praznine i straha. Ona simbolizira žalost brigu, nesreću, teror i smrt.



Slika 22: Likovni rad crnom bojom

I. F.B , 3 godine

7. Slikarske tehnike u vrtiću

Pojmom „slikarske tehnike“ podrazumijevamo boje, tekućine kojima se boje razrjeđuju, kistove te ostale alate i materijale koje slikari koriste tijekom slikanja, kao i podloge na koje se boje nanose. Jakubin (1999, str 44.) je podijelio slikarske tehnike na 2 način ,a to su suhe i mokre. Suhe tehnike su: uljni i voštani pastel, kolaž, boja u materijalu, mozaik, vitraj i tapiserija, a mokre su: akvarel, gvaš, tempera i freska.

7.1. Pastel

Pastel je slikarski materijal koji je nastao miješanjem boje u prahu i veziva kojim se dobiva pasta. Razlikujemo uljni, voštani pastel kao i suhi pastel što ovisi o vezivu. Pastel kao slikarska tehnika je na prijelazu između slikarskih i crtačkih tehnika, Jakubin(1990) u svojoj knjizi govori kako se kod pastela mogu vrlo lijepo kombinirati različiti likovni elementi točke, linije, boje, plohe i njihov intenzitet, što omogućuje veliko bogatstvo likovnog izraza. Za djecu je prikladna s obzirom na činjenicu da se ovom tehnikom mogu lako naslikati ili nacrtati razni oblici. Pastel se može lagano razmazivati prstima ili nekim drugim materijalom što djeci omogućuje izražavanje i isticanje detalja. U radu s djecom predškolske dobi, osim suhog pastela koristi se i masni pastel. Njime se može jednostavnije raditi jer je manje osjetljiv, nije prašan i ne skida se s podloge kako navodi Jakubin pa ga nije potrebno ni fiksirati te daje intenzivnije boje.

7.2. Kolaž

Začetnici ove tehnike su kubisti Picasso, Braque i Gris, a riječ „kolaž“ dolazi od francuske riječi „collage“, što u prijevodu znači „lijepljenje“. Kolaž je slikarska tehnika u kojoj različite materijale režemo ili trgamo te ih lijepljenjem nanosimo na podlogu. Tijekom rada najprije izrezane ili istrgane materijale posložimo, kombiniramo, nađemo željenu kompoziciju, a tek onda kada smo zadovoljni složenim to i zalijepimo. Primjer materijala je raznobojni papir, izresci iz časopisa, novina, itd. Upravo takav raznovrstan materijal omogućuje bogat izbor

boja, motiva, tekstura. Tehnika kolaža je veoma pogodna za djecu jer imaju priliku manipulirati različitim materijalima koji omogućuju bogatstvo tekstura, boja i motiva. Tako se mogu igrati kombiniranjem, građenjem, što je izuzetno važno zbog iskustva i razvoja kreativnog razmišljanja.

7.3. Mozaik

Kod slikarske tehnike mozaika višebojni komadići pravilnih i nepravilnih kockica od kamena, kovine ili plastike, glazirane keramike ili obojenog stakla slažu se i utiskuju na svježi cement ili žbuku. Komadići mogu biti izrađeni od kamena, obojenog stakla ili keramike. Njih slažemo na različite način i tako izrađujemo oblike koje smo zamislili, a uz pomoć mozaika možemo primjerice oslikati zidove, podove i svodove. Gledajući mozaik izbliza, oslikana površina nam izgleda razbijeno i necjelovito, ali gledajući iz daljine sve kockice čine jednu cjelinu (Jakubin, 1999).

7.4. Vitraj

Naziv vitraj dolazi od francuske riječi vitrail, što znači da je to tehnika u kojoj se oslikava staklo na prozoru. Vitraj susrećemo na prozorima javnih zgrada, najviše u crkvama. Kroz takva obojena, ali prozirna stakla prolazi sunčeva svjetlost što doprinosi raskošnosti snažnih boja. Komadi obojenog stakla povezuju se olovnim okvirima koji dodatno naglašavaju blještavilo boja jer djeluju kao debele crne linije (Jakubin, 1999).

7.5. Tapiserija

Tapiserija je slikanje raznobojnim nitima vune u tehnici tkanja na okomitom ili vodoravnom tkalačkom stanu. Ova tehnika javlja se još iz srednjeg vijeka, kad su se tapiserijama prekrivali zidovi radi toplinske izolacije, ali i koristili su ih i zbog dekoracije. Prema Jakubinu (1999), postoji klasična tehnika izrade tapiserije, što je ujedno i stari princip tkanja, ali navodi kako postoji i takozvana čupava tapiserija. Klasična tehnika može se primijeniti i u radu s djecom, ali u manjim dimenzijama, tako da se izradi drveni okvir na čije se stranice zabiju čavlići te se na njih napnu osnove od čvrstog konca ili pamuka. Ispod okvira postavi se

predložak i niti se tada mogu provlačiti tako što se izmjenjuju boje i potiskuju redovi niti.

7.6. Gvaš

Gvaš je tehnika slikanja vodenim bojama kod koje se pigment miješa sa gustom bijelom bojom i veže se na podlogu vod otopivim vezivom. Za razliku od transparentnog akvarela, gvaš je gust i neproziran, mat i pokriva podlogu. Gvaš se brzo suši, a sušenjem posvijetli. Gvaš je vrlo sličan temperi, te je vrlo stara tehnika. Zbog gustoće boje potrebno je upotrijebiti čvršće kistove, dok površina papira na kojem se slika može biti sitnije zrnata od one za akvarel (Jakubin, 1999).

7.7. Tempera

Tempera je slikarska tehnika u kojoj boja nastaje miješanjem pigmenta s otopinom ljepila i veziva. Karakteristika tempere je njena neprozirna boja, al upravo zbog toga je moguće slikati sloj na sloj i tako prekriti nešto prethodno naslikano, a to je čini manje osjetljivom tehnikom od akvarela. Temperom se može slikati tako da se nanosi sloj na sloj, zbog čega je manje osjetljiva od akvarela jer se radi o pokrivnoj i neprozirnoj boji pa je njome lakše slikati. Prethodno naslikano se može prekriti novim slojem boje nakon što se osuši. Zbog svojih svojstava često se koristi u radu s djecom te je idealna za rad s djecom jer zbog svojih svojstva lako se miješa boja, te kod djece to pobuđuje zainteresiranost i kreativnost igranja bojama.

7.8. Akvarel

Akvarel ili vodena boja je zapravo pigment povezan vezivom ili ljepilom te je topiv u vodi. Povežemo li to možemo zaključiti da je naziv protekao iz latinske riječi "aqua", što znači „voda“. Kad se vodena boja izmiješa i razrijedi s dovoljno vode, ona se nanosi na papir koji je deblji, grublji i hrapaviji i to mekanim i finim kistovima. Jakubin (1999) govori kako se kod ove slikarske tehnike bijela se boja ne koristi: prema Jakubin (1999), svjetliji ili tamniji tonovi dobivaju se većim ili manjim razrjeđivanjem boje, to jest dodavanjem više ili manje vode.

Dijelovi slike koji trebaju ostati bijeli se ne oslikavaju, već bijeli papir ostaje neoslikan. Postoje dva načina rada s vodenim bojama, a to su slikanje na suhoj podlozi ili rad na mokroj podlozi. Na suhoj podlozi vodena boja se pomiješa i rastopi u vodi, a zatim se nanosi na suhi papir, dok se kod drugog načina papir prvo navlaži običnom vodom, a zatim se na mokar papir slika vodenim boja koje su razrijeđene u vodi i također se koriste fini i mekani kistovi.

7.9. Freska

Freska je tehnika slikanja na zidu i to na svježoj vapnenoj žbuci na što upućuje i sam naziv, koji dolazi od talijanske riječi „fresco“ što u prijevodu znači „svjež“. Ova tehnika, kako spominje autor Jakubin (1999) zahtjeva jasnoću i sigurnost tijekom izvedbe, kao i odlučnost te brzinu: ukoliko dođe do greške, ona se ispravlja samo skidanjem čitavog sloja žbuke i ponovnim nanošenjem freskalne boje. Dok se žbuka suši, istovremeno se suši i boja koja se sastoji od pigmenta pomiješanog s vapnenom vodom. One se čvrsto povezuju prilikom tog procesa.

7.10. Kombinirane tehnike

Kada se djeca susretnu sa svim osnovnim likovnim tehnikama, poželjno je poticati njihovo kombiniranje. Šparavec (2018) govori kako se na kombiniranju likovnih tehnika može početi u ranoj dobi od tri godine te da djeca mogu biti vrlo uspješna u tome. Tehnike se kombiniraju tako da nakon što se jedna tehnika koristila koristi se druga nakon određenog vremena koja ovisi o zahtjevnosti tehnike i zainteresiranosti djece za istu. Radovi koji nastaju kombiniranjem tehnika kreativni su i zanimljivi. Šparec (2018) u svojoj knjizi predlaže kombiniranje sljedećih tehnika: izradu podloge grafičkim tehnikama, zatim crtanje flomasterima ili markerima po toj podlozi, izradu podloge akvarelom nakon što se crta uljnim ili voštanim pastelama, akvarel s tušem ili flomasterima, bojanje iskaširane podloge temperom, bojanje tušem po obojenoj podlozi uljanom pastelom itd.

8. Artikulacija likovnih boja

Odgojiteljeva uloga u razvoju djece je vrlo velika i važna. Kako u psiho-fizičkom razvoju, tako i u razvoju likovnog stvaralaštva. Odgojitelj treba osigurati poticajnu okolinu, zainteresirati djecu za temu i rad na njoj, prihvaćati njihove sugestije i oblikovati primarni sadržaj njima. Odgojitelj treba osigurati materijale koji će djeci biti zanimljivi, treba odabrati likovnu tehniku primjerenu stupnju razvoja djece i zanimljivu djeci. Potrebno je puno mašte, kreativnosti i osobne sklonosti i zanimanja za likovnu umjetnost. Prvi korak je osigurati poticajno prostorno-materijalno okruženje koje vizualno utječe na djetetovo unutarnje stanje, ali i na motivaciju na razne aktivnosti. Postoje razne metode kojima se možemo služiti pri izvođenju motivacije prije likovne aktivnosti, no bitno je naglasiti kako treba obratiti pažnju na dob djece s kojom izvodimo aktivnost. Neke od metoda motivacija su: analitičko promatranje (usmjeravanje opažanja), metoda likovnog scenarija, metoda razgovora, metoda demonstracije, metoda rada s tekstom, metoda usmenog izlaganja (pripovijedanje i opisivanje s naglaskom na likovnost), metoda igre.

8.1. Metoda usmenog opažanja

Kod ove metode promatramo ono što je nama bitno za likovni zadatak, ali je bitno reći kako ne opažamo samo vizualno već uključujemo i druga osjetila. U početku korištenja ove metode možda će se koristiti samo vizualan osjet, no bitno je poticati i druge osjete kako bi djeca što bolje osjećala svoj likovni izričaj. Kroz razgovor pokušamo usmjeriti opažanje na oblik, pojavu, veličine, boje, materijal itd. Postavljamo djeci pitanja poput: "Što vidiš/ vidite?", te ih navoditi na detalje. Ne smijemo korigirati dječje odgovore već ih prihvaćati kakvi jesu.

8.2. Metoda demonstracije

Metoda demonstracije je dosta zastupljena u likovnom odgoju, a ovom metodom djecu suočavamo s predmetima i pojavama u prirodi. Djeci demonstrirati možemo i pomoću fotografija i filmova, a sve što im prikazujemo mora biti primjereno njihovoj dobi. Temu

moraju dobro osjetiti svim svojim osjetilima koliko je to moguće kako bi što bolje razumjela kako se žele likovno izraziti.

8.3. Metoda razgovora

Ova metoda provodi se u obliku dijaloga između djece i odgojitelja, ali potrebno je poticati i razgovor između djece. Razgovor je sastavljen od pitanja, a ta pitanja moraju biti dobro formulirana kako bi djeca razumjela što ih se pita i kako bi mogli odgovoriti. Pitanja u sebi sadržavaju: tko, što, koga, koliko itd. Ako su djeca manja u tom slučaju postavljaju se i potpitanja. Cilj ove metode je da djecu potaknemo na promatranje i uočavanje oblika, boja, veličina itd.

8.4. Metoda usmenog izlaganja

Metoda usmenog izlaganja uključuje pripovijedanje i opisivanje, a naglasak je na likovnosti, tumačenje likovnih problema itd. Ukoliko pričamo priču ona ne smije biti duga i komplicirana, već kratka i poučna dovoljno da djeci zadrži pažnju i interes i potakne dječju kreativnost. Ukoliko dijete samoinicijativno izmjeni priču i likovnu interpretaciju bitno je da to odgojitelj podrži.

8.5. Metoda igre

Metoda igre je metoda gdje kroz razne igre djecu potičemo na doživljaj likovnog izražavanja. Igre mogu biti i dramske, u dvorištu, u sobi dnevnog boravka po centrima, ovisno o temi koju obrađujemo.

8.6. Motivi

Motivima se jačaju likovni izričaji, a u likovnom jeziku postoje tri vrste motiva i poticaja, a to su: vizualni, nevizualni i likovni elementi kao poticaj.

Vizualni motivi su svi motivi koje možete vidjeti očima. To su motivi koji okružuju dijete, odnosno motivi iz djetetove okoline, pojave u prirodi, ljude, životinje, stvari, prostor u kojem žive i borave itd. Mašta koju dijete vizualizira također opusuje vizualne motive.

Vizualna motivacija kroz likovno djelo djetetu pomaže da kroz razgovor o njemu usvoji likovne vrednote. Dijete razvija sposobnost uočavanja i prepoznavanja osnovnih likovnih pojmova.

Nevizualni motivi podrazumijevaju ono što se ne vidi očima, ali se percipira drugim osjetima poput: zvukova, mirisa, dodira, emocija, okusa itd.

“Motiv je sve ono što dijete percipira osjetom sluha, okusa, njuha, dodira ili emocionalni doživljaj učenika. Sve što je očima nevidljivo, a dijete doživljava putem drugih osjetila.” (Horvat Blažinović K. -skripta metodike likovne kulture 1). Na djecu možemo djelovati glazbom, nekom hranom, mirisom, tekstom itd. Bitno je ostaviti slobodan izbor djetetu kako bi se ono moglo izraziti po osjećaju i onome kako je doživio motiv koji smo mu prenosili. Nakon likovnog stvaranja s djetetom individualno razgovaramo o njegovom radu što ono prikazuje i bitno je da se dječji izrazi zapisuju.

Nevizualni sadržaji nameću nam neka pitanja, od kojih je prvo što djeci zapravo znači boja? Obzirom da mlađa djeca biraju boje nasumično i onako kako im dođe pod ruku, a kasnije djeca počinju koristiti boje smisljeno i s ciljem.

8.8. Likovni elementi kao poticaj

U likovnim elementima kao poticaju ne dajemo nikakve motive već samo likovne elemente poput ponuđenih izrezanih oblika kolaža, te im govorimo kako će napraviti svoju sliku na svojem papiru po želji, odnosno onako kako požele. Kombiniraju boje, pozicije na papiru,

veliĉine itd. TakoĊer kombiniraju se i likovni elementi i kompozicijska naĉela.

Nakon ŝto smo proveli motivaciju ili kombinirali viŝe motivacija, motiva najavljujemo djeci likovnu aktivnost. Bitno je naglasiti da prije svega prethodno je potrebno pripremiti se za aktivnost ŝto podrazumijeva: pripremiti odgovarajuće papire za tehniku koju radimo, pripremiti odgovarajući pribor, ukoliko se radi o kistovima bitno je ponuditi sve debljine kistova. Oni najtanji kistovi djeci omogućavaju da istaknu neke sitnije detalje, omogućava im bolji i detaljniji likovni izriĉaj. Potrebno je zaŝtititi stol na kojem se radi te pripremiti sav pribor koji nam treba. Nakon najavljene aktivnosti s djecom polako odlazimo za stol i puŝtamo ih da se likovno izraŝavaju. Nakon ŝto dijete zavrŝi potrebno je odvojiti vrijeme i provesti individualan razgovor s djetetom usmjeren na njegov likovni rad. TakoĊer bitno je poticati dijete i pohvaliti ga.

Nakon zavrŝene aktivnosti bitno je da se djeca ukljuĉuju u pospremanje i ĉišćenje kako bi i na taj naĉin obogatili njihove ŝivotno-praktiĉne aktivnosti.

9. Likovne aktivnosti s djecom u vrtiću

Skupina: "Lavići"

Dob djece: 6-7 godina

Lokacija: Dječji vrtić "Maslačak"

Tehnika: tempere

Likovni materijal: kistovi, papiri.

Metode rada: metoda usmenog izlaganja i metoda razgovora

Najava zadatka: nakon ispričane kratke priče i razgovoru s djecom postavljala sam im pitanja poput: "Što su to boje?" "Kakve boje poznaju?", "Koje boje vole?" "Da li postoji neka boja koja im pobuđuje tugu ili neka boja s kojom izražavaju svoju tugu?", "Što vole crtati?", itd. Nakon razgovora sjeli smo za stol u likovnom centru gdje su im bile ponuđene tempere, kistovi i papiri. Svako dijete stvaralo je likovni rad po onom što je njemu bitno, što trenutno voli, koje boje voli, kako se osjeća.

Stvaralački proces: aktivnost je trajala oko 35 minuta. Tijekom slikanja uglavnom je vladala tišina. Djeca su slikala i prikazivala detalje te se činilo kako su fokusirana samo na stvaralački proces.

Djevojčica je crtala svoju kuću s naglaskom na plavo srce i cvijeće koje se nalazi pored kuće. Govori kako voli svoj dom i to ju čini sretnom.



Slika 23: Likovni rad, 6 godina

Privatna arhiva



Slika 23 : Likovni rad, 6 godina

Privatna arhiva



Slika 24: Likovi rad, 6 godina

Privatna arhiva



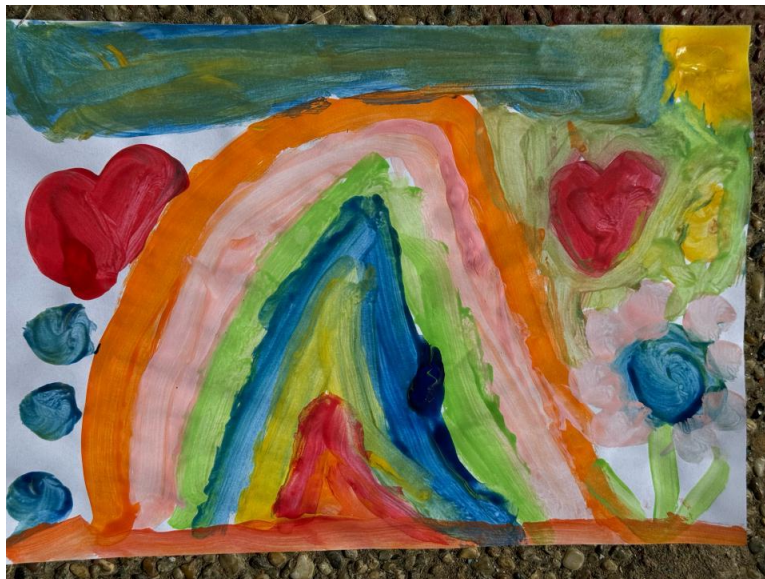
Slika 25: Likovni rad, 6 godina

Privatna arhiva



Slika 26: Likovni rad, 6 godina

Privatna arhiva



Slika 27: Likovni rad, 6 godina

Privatna arhiva

10. Zaključak

Likovno izražavanje kod djece primjećuje se od najranije dobi. Kroz likovno stvaralaštvo kod djece možemo upoznati dijete, vidjeti ono što dijete možda još govorno ne zna izraziti. Likovni radovi su odličan način komunikacije između djeteta i roditelja i djeteta i odgojitelja. Boje su također jako važne u djetetovom razvoju, bitno je djecu upoznati s bojama, ali i vidjeti koje boje dominiraju kod djece s obzirom da djeca u početku ne koriste boje smisleno, kasnije ih izmjenjuju po osjećaju i percepciji. Kako dijete odrasta i kako prikuplja iskustvo dijete će sve više znati kako da se što jasnije i što bolje izrazi na papiru, crteži će im postati bogatiji, sve više će fokus stavljati na detalje. Stoga je bitno djetetu predstaviti i ponuditi što više tehnika, što više materijala i što više iskustva. Bitna je također i motivacija koju odgojitelj odradi s djecom, koje metode koristi, da li pazi na njihovu dob i da li primjenjuje razne tehnike i adekvatan pribor kako bi se što bolje potaknulo likovno stvaralaštvo kod djece od najranije dobi. Bitno je obraćati pozornost na detalje, odvojiti vrijeme za individualan razgovor s djetetom kako bi bolje shvatili sadržaj likovnog rada. Bitno je prepoznavati djetetov napredak i poticati ga na što bolje i detaljnije izražavanje što bojama, što tehnikama.

11. Literatura:

Jakubin, M. (1999). Likovni jezik i likovne tehnike. Zagreb: Educa

Žilić, D. (2008). Tajne uljane boje. Petrinja: Vlastita naklada: DAVOR ŽILIĆ

Gregurić N., Jakubin M. (1996.) Vizualno-likovni odgoj i obrazovanje. Zagreb- Educa

Smith, R. (2006). Slikarstvo. Banska Bystrica, Slovačka: TBB

Herceg, L., i suradnici (2010). Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi. Zagreb: Alfa.

Belamarić D. (1987.) Dijete i oblik – likovni jezik predškolske djece, Zagreb: Školska knjiga

ITTEN, J. (1973.) Umetnost boje. Beograd: Umetnička akademija u Beogradu.

Crnetić, T. (1996). MOĆ BOJA u oblikovanju vrtnih prostora. Zagreb: ZRINJEVAC d.o.o. Zagreb

Šparavec, J. (2018.) Drvo ili mjesec, Likovni odgoj za najmlađe. Lekenik: Ostvarenje d.o.o.

Horvat Blažinović, K. (2022). Skripte Metodika likovne kulture 1

Horvat Blažinović, K. (2022). Skripte Metodika likovne kulture 2

<http://likovnjaci.eu/kombinirane-tehnike/>

<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/kontrast.htm>

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/2401940>

<http://pixelizam.com/znacenje-boja/>

<https://djeca.hr/roditeljstvo/psihologija-djeteta/boje-u-djecjim-crtezima/>

<https://djeca.hr/roditeljstvo/psihologija-djeteta/boje-u-djecjim-crtezima/>

Priloženi radovi su radovi od djece iz DV Maslačak u Đurđevcu gdje je studentira provodila aktivnosti istražujući kako dijete percipiraju boje i kako se izražavaju bojama.

